

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, Zwolle; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr P. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr P. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr D. Postma, Burgerdorp (Zuid-Afrika); Dr A. Ringnald, Soerabaja; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielinga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's Gravenhage.

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

Tot nadere aankondiging is het adres van den Eindredacteur:
DUITSCH KAMPWEG 10, WOLFHEZEN.

INHOUD: Barth en het historische Calvinisme. — Uit de Schrift: Wreken de gerechtigheid (2 Kon. 24: 17). — Kerkelijk Leven: Modernistische geloofsbelijdenis. IX. Het diaconaten feest der Theologische School, Jaarboek en Universiteitsdag. — Lit en Kunst: Een „modern“ roman. — Muzikale Kroniek: Nog iets over ons Psalmezing. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Ziende in het gebod. — Kerkelijk Leven in Ned.-Indië: Ontdrukkend reeds op de reis. — Zending en Evangelisatie: De betekenis der Jeruzalemsche Conferentie. VI. — Uit de Buiend. Kerken: Personeelsn. — Persoonlijk. — Kerknieuws.

BARTH EN HET HISTORISCHE CALVINISME.

Indien wij uit vroegere geschriften van Barth wilden putten, zou het nog duidelijker worden in welke fundamentele waarheden hij van Calvijn afwijkt.

Wij zouden dan in de eerste plaats noemen de leer der eeuwige verkiezing, welke voor Calvijn groter betekenis had dan voor eenig ander reformator.

Barth beschuldigt in zijn brief aan de Romeinen, dat Augustinus en de reformatoren het geheim der praedestinatie mythologiseeren in het schema van oorzaak en gevolg hebben ingepast en het daarmee van zijn eigenlijk karakter hebben beroofd. Zij hebben de Paulinische voorstelling tot een mythe gemaakt.

Natuurlijk treft deze aanklacht in het bijzonder Calvijn.

Inhoever Barth nog op hetzelfde standpunt staat, blijkt uit zijn eerste deel van zijn Dogmatiek niet.

Eerst de volgende deelen zullen daarover misschien licht ontsteken.

In elk geval heeft hij dit gevoelen niet uitdrukkelijk herroepen.

Wel schrijft hij: „niet direkt door de beleving van zijn bekeering, niet door zijn gedachten over de praedestinatie, niet door de ervaring van de leer van Christus, niet door hartstocht om de eere Gods, maar allereerst en direkt is een prediker als Calvijn door het gezag van den bijbel bewogen geweest“ (Dogmatiek, bl. 40).

Eigenaardig moet het genoemd, dat Barth hier de leer der praedestinatie op één lijn stelt met beleving en ervaring, welke volgens hem de wankel grondslag zijn geweest, waarop Schleiermacher zijn theologie heeft gebouwd.

Hij ontkent daarmee, dat de praedestinatieleer tot het essentiële bij Calvijn behoort.

Maar zal men vragen: hij noemt in één adem daarmee ook: de eere Gods.

Wil hij dan ook deze als drijfveer bij Calvijn loslaten?

Het antwoord vindt men, dunkt ons, in zijn boek „Das Wort Gottes“.

Daarin geeft hij toe, dat het Soli Deo Gloria bij de Gereformeerden een voornaam plaats inneemt.

Maar — zoo vervolgt hij — ook daarmee kan afgoderij bedreven worden.

Het principe van Calvijn's theologie is alleen de Schrift. Men heeft dat wel het formeele principe genoemd, doch het is ook het materiële principe. God spreekt! Daarom gaat het alleen. Als men bidt: spreek Heere, Uw knecht hoort, behoeft men voor den Gereformeerden inhoud van zijn dogmatiek niet bang te zijn. (bl. 189—198).

Nu kan men met deze voorstelling van Barth een eindweegs meegaan.

Maar wie weet, wat de Schrift voor Barth is, zal er rekening mee houden, dat die woorden iets anders beteekenen dan voor ons.

Trouwens, Barth spreekt dat zelf uit.

Hij zegt: „In de voorbereiding van een nieuwe opvatting van het Schriftprincipe zie ik het eenige ernstige programmpunt van een Gereformeerde theologie voor de naaste toekomst“ (bl. 198).

Hij streeft dus naar een andere Schriftopvatting dan die van Calvijn.

Alleen, zoolang men zich niet op eigen voeten bewegen wil — aldus redeneert hij — kan men zich bij de oude Gereformeerde leernaamen, bij voorkeur bij den Geneefsch Catechismus van 1845, aansluiten. (bl. 198).

Maar dan is men onzelfstandig.

Alzoo: hij erkent slechts één principe voor de Gereformeerde theologie. En dat één principe moet nog anders verstaan dan Calvijn deed.

Op vele punten moge Barth het met Calvijn eens zijn, in het één groote principe, dus zoo principiële mogelijk, gaat hij tusschen zijn eigen getuigenis met Calvijn niet akkoord.

Innerlijk staat Barth dan ook vreemd tegenover Calvijn.

En al is Calvijn, gelijk we vroeger zeiden, het Calvinisme niet, het Calvinisme ziet toch zijn grondgedachten door Calvijn uitgesproken.

Wie nu over die grondgedachten verschaft, kan kwalijk Calvinist worden geheeten.

Toch dient ook onderzocht hoe Barths houding ten aanzien van het Calvinisme als historisch verschijnsel is.

En dan kan de indruk, welken men uit zijn werken en vooral uit zijn laatste werk ontvangt, geen andere zijn dan deze, dat hij het historische Calvinisme niet kent.

De Gereformeerde theologen uit den tijd na Calvijn blijkt hij niet zelf te hebben gelezen.

Als hij hen citeert, doet hij dit uit boeken als van Schweizer en Hepp, welke op verschillende onderwerpen een reeks losse uitspraken van Gereformeerde schrijvers bijbrengen.

„Dat men op die manier die schrijvers licht onrecht doet, dat men zich in hun systeem niet kan inwerken, ligt voor de hand!“

In de ethische theologie hier te lande heeft deze methode zich reeds gewroken.

Zij vormde zich op grond van die losse citaten een karikatuur van de Gereformeerde theologie.

Dat gevaar loopt Barth ook.

Zijn stelling b.v. dat de leer van de woordelijke inspiratie der Schrift niet bij Calvijn is te vinden, doch eerst in de latere theologie der 17de en 18de eeuw oprees, getuigt daarvan.

Hierop hoop ik nog wel nader de aandacht te vestigen.

Van de ontwakking der Gereformeerde theologie in Nederland in de 19de eeuw rept hij in zijn dogmatiek niet. Een paar malen haalt hij Bavinek aan, maar hoofdzakelijk om weer eenige citaten van andere theologen aan hem te ontleenen.

Hoewel hij van de tegenwoordige Gereformeerde beweging in ons land, die de historische lijn van het Calvinisme vasthoudt en in het verlengde van die lijn zich wil voortbewegen, niet geheel onkundig is, mijdt hij alle aansluiting.

Onder de mannen, met wie hij zich op onderscheiden punten geestverwant voelt, noemt hij in zijn „Vorwort“ wel Kolibrigge, maar Kuyper en Bavinek niet.

Overigens is er onder die mannen niet één, die Gereformeerde theoloog mag heeten.

Al stelt hij de Gereformeerde theologie na Calvijn wel eens in een enkel opzicht tegenover Calvijn zelf, hij uit toch niet de algemeene beschuldiging, dat de Gereformeerde theologie Calvijn ontrouw is geworden.

Van hem heeft men niet den roep te wachten: naar Calvijn terug!

Heel zijn houding is hieruit te verklaren, dat hij voor de historie de rechte waardeering mist.

Hij voelt weinig voor een historische lijn.

In „Das Wort Gottes“ bewoert hij zelfs: strikt genomen is er geen Gereformeerde traditie behalve de één tijdeloze: beroep op den open bijbel en den Geest, die uit hem tot den geest spreekt“ (bl. 186).

Wat Kierkegaard, Dostojewski, Overbeck leerden aangaande het historische christendom, past hij toe op het historische in de Gereformeerde theologie.

Waar dan het Calvinisme een historisch verschijnsel is, moet hij er wel min of meer afwijzend tegenover staan.

Soms schijnt hij in deze een inkonsekventie te begaan.

Maar het „los-van-de-traditie“ blijft hem altijd bekoren.

Dan kan hij echter ook nooit Calvinist worden.

Want het Calvinisme merkt als geen andere richting de leiding des Geestes in de historie op.

Barth Calvinist te noemen staat gelijk met Barth te miskenen.

HEPP.

UIT DE SCHRIFT.

Wreken de gerechtigheid.

En de koning van Babel maakte Mattanja, denzelfden oom, koning in plaats van hem, en veranderde zijn naam in Zedekia.
2 Kon. 24: 17.

In de smadelijke dagen der vernedering door Babel's trotschen koning Nebukadnezar heeft Mattanja zich opgeworpen als profeet van het komende heil. Hij moet op bevel van den overweldiger een nieuwen naam kiezen — en zijn keus valt op den profetischen naam Zedekia: de gerechtigheid des Heeren. De hoop leeft in zijn hart, dat de gerechtigheid des Heeren niet zal en kan toelaten, dat het volk blijvend wordt geknecht onder het vreemde juk. De Heere zelf heeft immers beloofd, dat Hij een Helper verwekken zou, wiens naam zou zijn: de Heere onze gerechtigheid. Welk een blijde troost. En Zedekia eigent zich dien naam alvast toe, om zich en zijn volk in de ellende te troosten met de belofte van des Heeren helpende gerechtigheid.

De geschiedenis heeft Zedekia ongelijk gegeven. In de smadelijke wegvoering naar Babel is gebleken, dat een zondig vorst en een zondig volk zich tevergeefs de beloften des Heeren toeëigenen in hun nood, als ze hun hart niet hebben gewend tot den Heere zelf. Gestolen beloften waarborgen geen redding uit den nood. Het is tevergeefs, dat Mattanja zich met dien rijken naam Zedekia heeft genoemd.

Of neen, tevergeefs is het niet. Want die naam heeft inderdaad betekenis. Zijns ondanks is Zedekia profeet geworden en spreekt hij waarheid. Zoo-